

ÜLEVAADE ROOTSI KOOLIKORRALDUSEST

Koolinõunik mag. H. Rajamaa.

A l g k o o l .

Rootsi algkool jaguneb kahte ossa: väikelastekool /småskola/, mis hõlmab 2 esimest õppeaastat, ja päris algkool /rahvakool, den egentliga folkskolan/, mis baseerub väikelastekoolile ja hõlmab 5 klassi. Seega on Rootsi algkool 7-klassiline, kuna mõlemad kooliastmed esinevad enamasti koos ja kannavad ühist nimetust - rahvakool /folkskola/.

Seni kehtis ka Rootsis 6-klassiline sunduslik algkool /2 väikelaste- ja 4 rahvakooli klassi/, kuid kõik koolid, mis 1.juulil 1936.a. olid 6-klassilised, pidid kujunema 7-klassilisteks 1942/43. õppeaastaks, kuid kus esineb selleks takistavaid asjaolusid, võib selle teostamine edasi lükkuda, kuid mitte kauemaks kui 1948/49. õppeaastani. Kohtades, kus on võimalik, tuleb teostamisele edasi 8-klassiline algkool.

Koolikohustus algab kalendriaastal, mille kestel laps saab 7-aastaseks ja lõpeb algkooli osas õpilase 14-aastaseks saamisega või enne seda vanusepiiri sundusliku algkooli kursuse lõpetamisega.

Rootsi algkoolis õpetatakse järgmisi õppeaineid: usuõpetust, emakeelt, rehkendust ja geometriat, kodulugu koos tööharjutustega, ajalugu, maateadust, loodustugu, joonistamist ja võimlemist koos mängude ja spordiga. Eriti kehalisele kasvatusale pannakse palju rõhku, enam kui see meil Eestis oli võimalik /suurem tundide arv, eeskujulikud võimlad, rohkesti eripäevi välisspordiliseks tegevuseks/. Käsitööd koos kodundusega õpetatakse üldisest õppekorraldusest lahus ja selleks on ametis eriõppejõud. Ka selle õppeaine õpetustase on väga kõrgel järjel, eriti kodunduse osas, milleks ms. soodustavalt kaasa aitavad eeskujulikult sisustatud õppekõõgid ja selle õppeainele pühendatud suur tundide arv. Seesama on kehtiv ka poiste tööõpetuse kohta. Sellega on vahest ka osaliselt seletatav see, mis Rootsi kodukultuur on nii kõrgole järjele tõusnud. Alates käesolevast õppeaastast on hakatud eriti intensiivistama inglise keele õpetust vabatahtliku õppeainena vanemais klassides. Selle tegeliku teostamisega on aga algkoolis veel suuri raskusi, sest õpetajate seminarides on seni õpitud peamiselt saksa keelt.

Iga kihelkond /kogudus/ moodustab ühe kooliringkonna, kuid vajaduse korral võib ühte kihelkonda jaotada mitmeks või mitu kihelkonda liita üheks kooliringkonnaks. Vastava seaduse järgi iga kooliringkonna haridusala korraldab ja juhib koolinõukogu /skolråd/ või teatud ringkondades /linnades ja suuremais kohtades/ oma rahvakoolivalitsus /folkskolestyrelsen/. Koolinõukogu valitakse kiriku täiskogu poolt /suuremais kihelkondades koguduse volinike poolt/ või omavalitsuse volinike poolt neljaks aastaks. Koolinõukogu liikmete arv võib olla vastavalt vajadustele 5-11 või omavalitsuslikes kogukondades 5-21, peale nende tuleb valida igale koolinõukogu /resp. koolivalitsuse/ liikmele ka ase-mik. Koolinõukogu /ja koolivalitsus/ valivad juhataja ja selle abi üheks aastaks. Seaduse järele võib juhatajaks valida ka kirikuõpetaja kuigi ta ei kuulu koolinõukogu /resp. koolivalitsuse/ koosseisu. Kontakt kooli ja kiriku vahel on Rootsis mitmeti õige tihe ja selle juured ulatuvad kaugesse minevikku. Nii näit. tuleb veel praegu kohtiva seaduse järgi koolinõukogu koosseisu otsustest teatada kirikukantslist kohe, kui vastav protokoll on kinnitatud.

Rootsi algkoolis ei tunta üldse koolijuhatajat meie koolikorralduse mõttes, vaid ainult õpetajaid. Rootsi algkoolis on teostatud klassisüsteem /nagu ka Soomes/, s.o. õpetaja annab kõik oma tunnid ühes klassis või klassikomplektis ja ta kannab klassiõpetaja/nna/ nimetust. Kuna tema käes on kõik ühe klassi tunnid /välja arvatud käsitöö ja võimlemine, mis võivad olla eriõpetajate käes/, siis on ka selle klassi õpilaste saatus ainuüksi tema otsustada, kuna teise klassi õpilaste kohta ei ole temal jälle midagi öelda. Osalt ka selle tõttu ei tunta siinseis algkoolides õppenõukogu, selle ülesanded on pandud osalt klassiõpetaja peale /jõudluse, käitumise ja korra hindamine jne./. Koolides, kus on kaks või enam õpetajat ametis, on koolinõukogul õigus määrata üks õpetajate seast järelevalvataja-õpetajaks /tillsyningslärare/, kelle ülesandeks on valvata koolitöö normaalse käigu eest ja ka hoolitseda kooli majandusliku külje eest, kaasa arvatud kooli asjaajamine ja kirjavahetus ametiasutustega. Seega täidab tillsyningslärare peamiselt samu ülesandeid, mis kuuluvad meil koolijuhatajale.

Suuremais keskustes või teatud piirkondade kohta on ametisse seatud ülemõpetajad /överlärare/, kelle juhatus ja järelevalve alla kuulub mitu kooli. Tema peale pannakse peamiselt administratiivset laadi ülesanded, mis olid meie koolides koolijuhataja täita. Harilikult on ülemõpetaja juhtimise all mitu kooli, s.o. teatud ringkond. Ainult suuremais linnades /näit. Stockholmis/, kus leidub kooli 40-ne ja enama klassiga, on ühe kooli kohta üks ülemõpetaja. Ülemõpetajate tundide norm on tavaliselt õige väike, harilikult 5-7 tundi nädalas. Nii on näiteks selles Stockholmi osas, kus töötab Eesti algkool, ülemõpetaja piirkonnas 4 kooli kokku 51 klassikomplektiga. Nii on siin ülemõpetaja osalt ka nagu koolide inspektor kitsamas mõttes. Seega on sinne överlärare ja meie vanemõpetaja, mis tähendas esijoonel teatud palgaastet, kaks isasja.

Koolikohustuse täitmise järelevalve on vastavas seaduses üksikasjaliselt fikseeritud. Järelevalvet koolikohustuse täitmise üle teostatakse väga rangelt. Kõige pealt on kohustatud õpetajad valvama õpilaste korralliku kooliskäimise järele ja külastama hooletute õpilaste kodusid ja selgitama puudumiste põhjusi. Koolinõukogu esimees ja liikmed peavad kordumalt külastama kooli, et veenduda, kas kõik koolikohustuslikud lapsed käivad korralikult koolis. Koolinõukogu järelevalve hõlbustamiseks võib koolinõukogu jaotada kooliringkonna väiksemaiks ringkondadeks ja iga ringkonna kohta määrata kas oma liikmete seast või väljaspoolt koolikõsimustes kompetentsem isik järelevaatajana /tillsyningsman/. Järelevaataja kohuseks on valvata koolikohustuslike õpilaste korraliku kooliskäimise järele, selgitada puudumiste põhjusi jne. Koolinõukogu võib, kui ta vajalikuks peab, järelevaataja asemel valida 3-liikmelise kooliameti /skolnämnd/, mille üks liige on koolinõukogu koosseisust juhataja ülesannetes ja kaks liiget vastavas ringkonnas elunevate seast. Seega on nii koolinõukogul, järelevaatajal kui ka kooliametil täita need ülesanded, mis on meie koolihooletkogul.

Täienduskool.

Igas kooliringkonnas peab eksisteerima vähemasti 1 täienduskool /fortsättningskolan/ või peab olema korraldatud, et kõik täienduskoolikohustuse alla kuuluvad õpilased saaksid takistusteta õppida mõne teise kooliringkonna täienduskoolis. Täienduskool on sunduslik ja sellesse peavad astuma kõik, kes on lõpetanud algkooli kursuse või saanud muul viisil algkooli-kursusele vastava ettevalmistuse ja ei astu edasi keskkooli. Täienduskoolikohustus kohtib õpilaste 13-18-nda eluaasta vahemikus. Täienduskoolikohustusest on vabastatud 8-klassilise algkooli lõpetanud.

Täienduskoolid võivad olla kahte tüüpi: üldhariduslikud ja kutse-laadilised. Üldhariduslikes täienduskoolides õpetatakse kodanikuõpetust, emakeelt, loodustugu, ka matemaatikat, ja kus selleks on võimalusi, ka aiandust ja käsitööd. Kutselaadiliste täienduskoolide alal on võimalus neid korraldada ka põllunduse, metsanduse, kalanduse või mõne tööstusharu alade õppimiseks teoreetiliselt ja praktiliselt. Naisõpilastele on jälle vastavalt võimaldatud õppida ja praktilisi oskusi omandada kodumajanduse /kaasa arvatud ka käsitöö/ aladel. Peale valitud erioskusainet /või -ainete/ õpetatakse ka kutselaadilistes täienduskoolides kodanikuõpetust ja emakeelt. Ka usulis-kõlblisele ja kohalisele kasvatusole pühendatakse täienduskoolides küllaldast tähelepanu.

Õppeaeg ning -kestvus on täienduskoolides täpselt kindlaks määratud. Iga õpilane peab täienduskoolis õppima vähemasti 360 õppetundi, mis peab olema jaotatud vähemasti kahele aastakursusele. Õppeaega on võimaldatud korraldada väga paenduvalt, enamasti see on määratud ajavahemikule, mil õppetöö algkoolides seisab /näit. jõulu- ja suvisele õppetövaheajale/.

Järelevalve koolikohustuse täitmises täienduskooli osas kuulub samadele organitele, kes valvavad seda algkooli osas.

Asendus- ja kordamiskoolid.

Neile õpilastele, kes mõnesugustel põhjustel pole suutnud lõpetada algkooli ega suuda küllaldase eduga õppida harilikes täienduskoolides, on ette nähtud nn. asendus /resp. kordamis-/ kool /orsättningskola/. Määruses ette nähtud asendus- ja kordamiskoolide ülesanded on üldiselt samad, mis on täienduskoolidelgi, kohandatud vastavalt õpilaste arusaamisele ja arenemisele; ka võib olla õppeaja kestvus lühem hariliku täienduskooli omast.

Keskkool.

Keskhariduse omandamise võimalused on Rootsis mitmekesisemad kui meil Eestis. Parema ettekujutuse saamiseks meenutagem meie 5-klassilist

progümnaasiumi, mis baseerus algkooli 4-ndale klassile ja mille lõpetajad võisid pääseda 3-klassilisse gümnaasiumi /või kõrgema astme kutsekoolidesse/. Nii algab ka Rootsis harunemine osalt enne algkoolikursuse lõpetamist. Alljärgnevas olgu esitatud lühike ülevaade keskhariduse iga koolitüübi kohta eraldi. /Siinjuures peotagu mees, et meie reaalkool oli 3-klassiline ja baseerus 6-klassilisele algkoolile/.

Reaalkool.

Reaalkool on 2 liiki: 4-klassiline ja 5-klassiline reaalkool. 4-klassiline reaalkool baseerub algkooli 6-ndale ja 5-klassiline - algkooli 4-ndale klassile. Õppekavade ja töökorralduste järgi jagunevad reaalkoolid kahte tüüpi: üldhariduslikud ja kutselaadilised. Kutselaadilised reaalkoolid jagunevad veel omakorda 3 harru: kaubanduslikud, tehnik ja kodumajanduslikud reaalkoolid. Kutselaadilise reaalkooli erinevus ilmneb peamiselt 2 viimases klassis, kuna nooremate klasside õppekava ühtub üldjoontes üldhariduslike reaalkoolide õppekavadega.

Reaalkooli kursus loetakse lõpetatuks, kui vähemasti rahuldavate hinnetega on õiendatud üldhariduslikus reaalkoolis nn. realexamen ja kutselaadilistes harudes nn. praktisk realexamen. Nimetatud eksamid korraldatakse harilikult igal kevadsemestril 20.apr. ja 15. mai vahel koolide ülemvalitsuse poolt määratud tähtpäevadel ja järgmistes ainetes: emakeel, saksa ja inglise keel ja matemaatika - kõik kirjalikult. Peale nimetatud ainete on veel kutselaadilistes reaalkoolides katsed järgmistes ainetes: kaubanduslikus harus - raamatupidamine ja kiirkiri, tehnika harus - kirjeldav masina- ja ehitusõpetus, füüsika /peamiselt mehaanika alalt/ või tehniline joonestamine koos praktilise tööga töökojas, kodumajanduse harus - kodundus /koos õmlemisega/. Peale kirjalike katsete korraldatakse veel suulised katsed neljas aines, mis määratakse kindlaks koolide ülemvalitsuse poolt eraldi iga koolitüübi kohta.

Nagu eeltoodust nähtub, vastab 5-klassiline üldhariduslik reaalkool üldjoontes Eesti 5-klassilisele progümnaasiumile, ja 4-klassiline reaalkool meie 3-klassilise reaalkoolile selle poolest, et ta baseerub algkooli 6-ndale klassile. Kutselaadilistele reaalkoolidele aga vastavad meil /muidugi ainult osaliselt/ kaubandus-, tööstus- ja kodunduskesk-koolid.

Peale mainitud /riiklike/ reaalkoolide on olemas veel rida kohalike omavalitsuste poolt ülalpeetavaid üldhariduslikke ja kutselaadilisi kesk-kooli kas ühis- või lahuskoolidena /kommunala mellanskola, samskola, flickskola jne. nimetuste all/. Nende õppekavad ja üldine töökorraldus vastab üldiselt riiklikele reaalkoolidele.

Nagu üldiselt kõikjal, pääseb ka Rootsis reaalkoolidesse ainult võistluseksamite kaudu, mis korraldatakse igal kevadel. Katsed on rootsi keeles ja matemaatikas kirjalikult ja muus ainois vajaduse korral - suuliselt.

Gümnaasium.

Rootsi gümnaasium on 4- ja 3-klassiline. 4-klassiline gümnaasium baseerub üldharidusliku reaalkooli /keskkooli/ eelviimasele klassile ja 3-klassiline - üldharidusliku /5- või 4-klassilise/ reaalkooli kogukursusele.

Gümnaasiumid jagunevad ladina- ja reaalgümnaasiumideks. 3- ja 4-klassiliste gümnaasiumide kõrval on veel otte nähtud 6-klassiline lütseum /Lyceum/, mis baseerub /6- või 7-klassilise/ algkooli 6-ndale klassile. Lütseum on kolme liiki: ladina-, reaali- ja uute keelte lütseumid. Lütseumi-nimeline koolitüüp, mis on rajatud ühtluskooli põhimõttele, on aga seni jäänud peaaegu paberile. Lütseumide avamiseks on tehtud katsed mitmel poole /Göteborgis jn./, kuid õpilaste vähesuse tõttu on need enamasti ebaõnnestunud.

Rootsi gümnaasiume iseloomustab suur paindlikkus õppeainete valiku alal. Peale püsivate õppeainete /fasta ämnen/ on õpilastel kahes kõrgemas klassis suur valikuvõimalus valitavate ainete alal /tillvalännen/. Seega on võimalus valida aineid, mis vastavad oma huvialadele ja kalduvustele või tulevase elukutse taotlustele. Püsivad ained on: ladina gümnaasiumis /ja ladina lütseumis/: usuõpetus, emakeel, ladina keel, prantsuse keel ja ajalugu koos kodanikuteadusega; reaalgümnaasiumis /ja reaallütseumis/: usuõpetus, emakeel, inglise keel, ajalugu koos kodanikuteadusega ja matemaatika /üldkursus/; uute keelte lütseumis: usuõpetus, emakeel, inglise keel, prantsuse keel ja ajalugu koos kodanikuteadusega. Need on püsivad õppeained kogu gümnaasiumi kursuse ulatuses. 3-klassiliste gümnaasiumide 1. klassis ja 4-klassiliste gümnaasiumide 1. ja 2. klassis

lütseumide I - IV klassides õpetatakse veel järgmisi aineid: Ladina-gümnaasiumis /ja -lütseumis/ - kreeka keel, saksa keel, inglise keel, maateadus, filosoofia, matemaatika, loodusteadus koos tervishoiuga, füüsika ja keemia. Reaalgümnaasiumis /ja -lütseumis/: saksa keel, prantsuse keel, maateadus, filosoofia, matemaatika, loodusteadus koos tervishoiuga, füüsika ja keemia. Uute koolide lütseumis on veel nim. ja püsivate õppeainete kõrval ette nähtud võimalus vone, hispaania ja itaalia keele õppimiseks.

Peale püsivate õppeainete tuleb igal õpilasel valida 3 /resp.2/ valitavat ainet, kusjuures õpilasele on jäetud võimalus valida üks alljärgnevaist ainekombinatsioonidest:

Ladinagümnaasiumis /ja -lütseumis/:

1. saksa keel, inglise keel ja maateadus
2. saksa keel, inglise keel ja filosoofia
3. inglise keel, maateadus ja loodusteadus koos tervishoiuga.
4. Kreeka keel ja saksa keel
5. kreeka keel ja inglise keel
6. kreeka keel ja filosoofia
7. saksa keel, inglise keel ja matemaatika
8. inglise keel, matemaatika ja füüsika
9. matemaatika, füüsika ja keemia
10. saksa keel, inglise keel ja loodusteadus koos tervishoiuga.

Reaalgümnaasiumis /ja -lütseumis/:

1. saksa keel, prantsuse keel ja maateadus
2. saksa keel, prantsuse keel ja filosoofia
3. Prantsuse keel, maateadus ja loodusteadus koos tervishoiuga
4. saksa keel, prantsuse keel ja füüsika
5. prantsuse keel, füüsika ja keemia
6. loodusteadus koos tervishoiuga, füüsika ja keemia
7. matemaatika /erikursus/, füüsika ja keemia.

Õpetuse andmist valitavalis õppeainetes tuleb korraldada siis, kui vähemasti 5 õpilast on avaldanud soovi õppida teatud ainet või ainete rühma /mõnedes ainetes, nagu kreeka keel, võib see arv koguni väheneda, ka kolmele/. Peale selle tuleb igal õpilasel gümnaasiumi viimases klassis valida üks õppeaine, milles ta sooviks eriti põhjalikult süveneda vastavalt oma huvidele või elukutse-taotlusele /seda ainet nimetatakse tillägsämne/. Gümnaasiumi kahes viimases klassis tuleb igal õpilasel koostada-olustuslikum töö, mille teostamiseks talle antakse pikema tähtaeg /tavaliselt 3-4 kuud ja veelgi enam/, mille kestel tuleb iseseisvalt läbi töötada õpetaja poolt kätte juhutatud kirjandust või muid teatmekogusid /see kannab nimetust enskid arbete/.

Peale üldhariduslike ainete on igas gümnaasiumis ja kõigis reaal-kooli tüüpides ette nähtud järgmised oskused /övningsämnen/: joonistamine, muusika ja võimlemine koos mängude ja spordiga; lütseumis veel ka ilukiri /välskrivning/; realkoolides veel lisaks eelpoolnimetatutele poiste ja tütarlaste käsitöö koos kodumajapidamise õpetusega.

Nagu eeltoodud äärmiselt põgusast ülevaatest nähtub, on Rootsi keskkooli- ja gümnaasiumiastmel üsna palju õppeaineid ja et gümnaasiumi lõpuastmel on antud võimalusi õpilaste individuaalsete kalduvuste ning soovitud elukutse taotluste arvestamiseks. Kuid üldiselt on siiski gümnaasiumis õppimine ja selle lõpetamine väga raske; see eeldab õpilaste suuri intellektuaalseid võimeid ja muidugi ka majanduslikku kan-
depinda.

Realkool ja gümnaasium /kas ladina- või reaalharu või mõlemad koos/ esinevad harilikult koos ja moodustavad ühise õppeasutuse /rikets allmänna läroverk/. Ka üleminek realkoolist gümnaasiumi /4-klassilise gümnaasiumi realkooli eelviimasest klassist või 3-klassilise gümnaasiumi vastavalt realkooli viimasest klassist/ toimub tunnistuste ja senise üldise jõudluse põhjal. Õpilane võib realkoolis ja gümnaasiumis ainult üks kord kummaski koolitüübis olla 2 aastat ühes klassis. Erandid on võimalikud ainult kolleegiumi /õppenõukogu/ otsusel, mispuhul kooliarsti seisukoht on nõõduandev.

Üliõpilaseksam.

Kõigi gümnaasiumide /ka lütseumide/ juures korraldatakse üliõpilaseksamid /studentexamen/ neile viimase klassi õpilasele, kes on oma valmisolekut selleks teatanud koolirektorile hiljemalt 1. veebruariks. Vastava seaduse järgi on üliõpilaseksami korraldamine ette nähtud ajavahemikus 15. märtsist kuni 21. juunini, tavaliselt toimuvad need märtsi- ja aprillikuu kestel. Üliõpilaseksam on kirjalik ja suuline

ja selle tähendust hinnatakse väga kõrgelt, sest selles ei ilmne mitte ükski õpilaste nõuetav küpsus, vaid ka koolide tase nii üksiku õppeaine kohta kui ka üldiselt. Peale iga kooli enda poolt moodustatud komisjoni, kelle juhatusel tegelikult toimub üliõpilaseksamite läbiviimine ja hindamine, määratakse koolide ülenvalitsuse poolt igal aastal erilised revidendid /censorer/ asjatundjate hulgast väljastpoolt ja kelle otsust väga respekteeritakse. Need kes õiendavad üliõpilaseksami nõuetavate tagajärgedega, saavad õiguse astuda ülikooli või mõnesse kõrgemasse õppeasutusse, kus nõutakse üliõpilaseksami õiendamist. Seega ei tähenda üliõpilaseksami õiendamine veel faktiliselt üliõpilaseks saamist, s.o. immatrikulatsiooni. Kui meil öeldakse, et NN lõpetas K. gümnaasiumi ... aastal /või õiendas küpsuseksami/, siis öeldakse Rootsis sel puhul "sai üliõpilaseks" /blev student/; seega on siin iga gümnaasiumilõpetanu nagu üliõpilane ja kannab suvel valget üliõpilasmütsi. Rootsi eeskujul kehtib samasugune olukord ka Soomes, kus on ka üliõpilaseksamid /ylioppilastutkinto/, millede nõuetavate tagajärgedega õiendanud samuti saavad üliõpilasteks /tulevat ylioppilaaksi/, kuigi see ei tähenda veel immatrikuleerumist.

--o--

Kui nüüd kokkuvõttes heidame pilgu kogu ulatuses Rootsi koolisüsteemile, siis ilmneb siin kaks asjaolu: 1. Keskkooli /reaalkooli/ võib astuda pärast algkooli 4. ja 6. klassi lõpetamist, aja kokkuhoiu mõttes on sobivam astuda pärast algkooli 4.kl. lõpetamist 5. klassilisse reaalkooli ja viimase lõpetamisel 3-klassilisse gümnaasiumi. Seega võiks siis õnnelikul juhul ülikooli pääseda pärast 12-aastast kooliskäimist /4 aastat algkooli + 5 a.reaalkooli + 3 a. gümnaasiumi/ või kui astuda reaalkooli eelviimasest klassist 4-klassilisse gümnaasiumi, siis kujuneb haridustee järgmiseks: 4 a.algk. + 4 a.realk. + 4 a. gümnaasiumis/. Teine võimalus on lõpetada algkooli 6 klassi ja astuda siis 4-klassilise reaalkooli 1. klassi ja selle lõpetamisel astuda 3-klassilisse gümnaasiumi /või võib astuda ka 4-kl. reaalkooli eelviimasest klassist 4-klassilise gümnaasiumi 1.klassi/. Seega kehtaks siis nimetatud haridusteed kaudu keskhariduse omandamine õnnelikul juhul kokku 13 aastat /6+4+3 või 6+3+4/. Kuna tung gümnaasiumidesse /3- või 4-klassilistesse/ on väga suur, siis astutakse pärast reaalkooli täieliku kursuse omandamist /s.o.alles pärast realexameni õiendamist/ 4-klassilisse gümnaasiumi /missugune võimalus on ka vastavas määras ette nähtud/, siis võib seega haridustee kesta kuni 14 aastat enne kui võib pääseda kõrgemasse õppeasutusse. Sana võib juhtuda ka sel juhul, kui haiguse või mõne muu takistuse tõttu tuleb ühes klassis olla 2 aastat, mis on ka määrase järgi lubatud.

Õhenduses Rootsi koolisüsteemiga tuleks veel mainida, et algkoolis siin ei tunta õppenõukogu, vaid meie algkoolide õppenõukogude kompetentsi kuulunud küsimuste arutamine ja lahendamine on siin korraldatud teistsiti. Nagu juba ka eelpool nägime, ei ole siin iga kooli juures meie hoolekogule vastavat organit, vaid meie koolihoolekogu ülesanded on siin keskendatud peamiselt koolinõukogu /resp. kooliameti/ kätte /kogu kooliringkonna ulatuses/. Kõigi algkoolidele järgnevate koolide juhatajaid nimetatakse rektoriteks. Keskkooli /ja gümnaasiumi/ õpetaja üldisem nimetus on adjunkt, kui aga keskkooliõpetaja omab doktori aukraadi, siis võib ta saada lektori ametinimetuse ja -koha, kusjuures vastavas seaduses on fikseeritud, et igas gümnaasiumis peab olema teatud arv lektoreid, s.o. õppejõude, kellel on doktori aukraad. Suuremalt gümnaasiumides, kus on eri õppeainete kohta enam kui 1 õpetaja, nimetatakse ka üks aineõpetaja lektoriametiastmes vastava õppeaine vanemõpetajaks /huvudlärare/. Nagu algkoolides nii ka keskkoolides pannakse suurt rõhku kasvatuslikule küljele. Õppe- ja kasvatus töö koordineerimiseks on ette nähtud: 1. iga õppeaine õpetajate konverentsid kogu kooli ulatuses, 2. klassiõpetajate konverentsid ja 3. kogu kooli õpetajate konverentsid /läroverkskollegium/. Viimane oma koosseisult ja ülesannetelt läheneb kõige enam meie õppenõukogule.

Kõik üldhariduslikud koolid alluvad koolide ülenvalitsusele /Skolöverstyrelsen/. Piiskop on kõigi piiskopkonnas olevate koolide eestseisjaks /eforus/, kelle ülesandeks on koolide üldine järelevalve, eriti usuõpetuse alal, niisamuti koolides toimuvate eksamite jälgimine. Peale selle on iga gümnaasiumi juures piiskopi otsese asemikuna inspektor, kes määratakse mõne kohapealsete ja mõjukanate neeste seast. Inspektori ülesandeks on esindada kohapeal piiskoppi ja täita kõik ülesanded, mis kooli järelevalve alal on pandud piiskopile. See on ametiline kohustus. Seega on siin inspektoril täita hoopis teised ülesanded kui olid gümnaasiuminspektoril Eestis.

Peale nimetatute on iga gümnaasiumi juures oma kohalik juhatus /lokalstyrelse/, mille koosseisu kuuluvad: 1 esindaja vastava läänivalitsuse poolt /Stokholms asehalduriameti poolt/, 1 esindaja koolikolleeegiumi /öppendukogu/ poolt ja 3 esindajat kohaliku omavalitsuse poolt, kusjuures 1 neist peab olema lastevanemate seast. Igale valitud liikmelo peab olema valitud ka asemik. Peale alatiste liikmete kuuluvad lokalstyrelsenisse veel liikmotena eriülesannete ja nende tegevuselasse puutuvate küsimuste arutamisel järgmised isikud: naisasjatundja /kvinnlig sakkunnig/ või mõni tillsynslärare /-lärarinna/, kui on arutusel küsimused, mis eriliselt puudutavad mees- või naisõpilasi eraldi; kooliarst - kooliteravishoiuküsimuste arutamisel; vastav klassijuhataja, kui on arutusel tema klassi õpilaste õppemaksust vabastamise või vähendamise palved. Sellega kuuluvad siniste gümnaasiumide lokalstyrelsenide ülesannete hulka ka küsimusi, mis meil kuuluvad osalt kooli õppenõukogu kompetentsi. Müüdu aga kuulub lokalstyrelseni kompetentsi peamiselt kooli majanduslike küsimuste arutamine ja lahendamine.

Kirjandust:

1. Folkskolestadgan 1945, 11. trükk, av Ragnar Wallinn o. Harald Holmquist, Hind.6.50
2. 1933 års Läroverkstadga, 2. trükk, hind Kr.8.60
/saab tellida kõigist suuremaist raamatukauplust/